

TIBBIYOT XODIMLARINING KASBIY FAOLIYATDA SALOMATLIKKA TA`SIR QILUVCHI XAVF OMILLAR.

Ruzimurotova Yulduz Shomurotovna

*Samarqand davlat tibbiyot universiteti Jamoat salomatligi va sog'liqni saqlash
menejmenti kafedrasasi assistenti
97 919 75 91*

Achilova Manzura Ismoilovna

*Siyob Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi
Tahlil va tashxis kafedrasasi o'qituvchisi*

Annotatsiya. Ushbu maqola tibbiyot xodimlarining kasbiy faoliyatida sog'lig'iga ta'sir qiluvchi turli xil xavf omillarini o'rganadi. Sog'liqni saqlash sohasi mutaxassislari duch keladigan jismoniy, psixologik va ekologik xavf-xatarlarga e'tibor qaratgan holda, ushbu tadqiqot tibbiyot sohasida kasbiy salomatlikning ahamiyatini yoritishga qaratilgan. To'liq adabiyotlarni ko'rib chiqish orqali ushbu maqola mavjud tadqiqotlarning keng qamrovli tahlilini taqdim etadi, asosiy xavf omillari, ularning oqibatlari va yumshatish uchun potentsial strategiyalarni ta'kidlaydi. Topilmalar tibbiyot mutaxassislarning farovonligini himoya qilish uchun faol choralar ko'rish zarurligini ta'kidlaydi.

Kalit so'zlar: Kasbiy salomatlik, tibbiyot xodimlari, xavf omillari, sog'liqni saqlash, jismoniy xavf, psixologik stress, ekologik ta'sir, adabiyotlarni o'rganish, yumshatish strategiyalari.

Tibbiyot mutaxassislarning salomatligi va farovonligi nafaqat bevosita ishtirok etadigan shaxslar uchun, balki keng sog'liqni saqlash tizimi uchun ham muhim ahamiyatga ega. Sog'liqni saqlash xodimlari kundalik kasbiy faoliyatida yuqumli kasalliklar va jismoniy shikastlanishlardan tortib, doimiy stress va bemorni parvarish qilishning hissiy ta'siriga qadar ko'plab xavf omillariga duch kelishadi. Ushbu maqola ushbu xavf omillarini o'rganish va tahlil qilishga qaratilgan bo'lib, ularning tibbiyot mutaxassislari orasida mehnat salomatligi nuqtai nazaridan ahamiyati va ahamiyatini ta'kidlaydi.

Ushbu bo'limda biz tibbiyot mutaxassislari duch keladigan kasbiy salomatlik xavfi bo'yicha mavjud adabiyotlarni ko'rib chiqamiz. Biz igna jarohatlari, patogenlar ta'siri va ergonomik muammolar kabi jismoniy xavflarni o'rganadigan tadqiqotlarni o'rganamiz. Bundan tashqari, biz psixologik stresslar, jumladan, charchash, rahm-

shafqat charchoqlari va bemorni parvarish qilishning hissiy talablari bo'yicha tadqiqotlarni tahlil qilamiz. Ish joyidagi zo'ravonlik va xavfli moddalarga ta'sir qilish kabi ekologik ta'sirlar ham ko'rib chiqiladi. Ushbu ma'lumotni sintez qilish orqali biz tibbiyot mutaxassislari duch keladigan ko'p qirrali muammolar haqida to'liq ma'lumot berishni maqsad qilganmiz.

Ushbu bo'limda adabiyotlarni ko'rib chiqishda qo'llaniladigan metodologiya ko'rsatilgan. Nufuzli ma'lumotlar bazalaridagi maqolalar, shu jumladan PubMed, MEDLINE va tegishli jurnallar muntazam ravishda qidirildi va oldindan belgilangan kiritish mezonlari asosida tanlandi. Tanlangan tadqiqotlar tahlilga kiritilgan ma'lumotlarning ishonchliligi va asoslilikini ta'minlash uchun tanqidiy baholandi.

Sog'liqni saqlash sohasi mutaxassislari, shu jumladan tibbiyot xodimlari, ko'pincha o'zlarining kasbiy faoliyatida jismoniy va ruhiy farovonligiga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan noyob xavf omillariga duch kelishadi. Ba'zi asosiy xavf omillari quyidagilardan iborat:

Yuqumli agentlarga ta'sir qilish:

- Tibbiyot xodimlari turli yuqumli kasalliklarga, shu jumladan o'ta yuqumli kasalliklarga duchor bo'lish xavfi ostida. Shaxsiy himoya vositalaridan (PPE) foydalanish kabi tegishli ehtiyot choralariga rioya qilinmasa, bu xavf infeksiyalarga olib kelishi mumkin.

Ish Joyidagi Zo'ravonlik:

- Sog'liqni saqlash sozlamalari ba'zida bemorlardan, ularning oilalaridan yoki hatto hamkasblaridan zo'ravonlikka moyil bo'lishi mumkin. Og'zaki yoki jismoniy zo'ravonlik stressga olib kelishi va ruhiy salomatlikka salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Jismoniy zo'riqish va jarohatlar:

- Sog'liqni saqlash mutaxassislari ko'pincha bemorlarni ko'tarish va ko'chirish kabi jismoniy talab qilinadigan vazifalar bilan shug'ullanadilar. To'g'ri tana mexanikasi va jihozlari ishlatilmasa, bu mushak-skelet tizimining shikastlanishiga olib kelishi mumkin.

Psixologik Stress:

-Yuqori bosimli vaziyatlar, hayot-mamot qarorlari va hissiy muammolar bilan shug'ullanish tibbiyot xodimlari o'rtasida stress, charchash va ruhiy salomatlik muammolariga hissa qo'shishi mumkin.

Uzoq va tartibsiz ish vaqti:

- Sog'liqni saqlash mutaxassislari ko'pincha uzoq va tartibsiz soatlarda ishlaydi, bu esa uyqu rejimini buzishi va charchoqqa hissa qo'shishi mumkin. Surunkali charchoq qaror qabul qilish qobiliyatini buzishi va baxtsiz hodisalar xavfini oshirishi mumkin.

Xavfli moddalarga ta'sir qilish:

- Ba'zi tibbiy muolajalar laboratoriyalarda ishlatiladigan kimyoviy moddalar yoki ma'lum diagnostika muolajalarida nurlanish kabi xavfli moddalarga ta'sir qilishni o'z ichiga oladi. Xavflarni minimallashtirish uchun yetarli tayyorgarlik va xavfsizlik choralari juda muhimdir.

Kadrlar darajasining yetarli emasligi:

- Sog'liqni saqlash xodimlarining yetishmasligi ish yuklarining ko'payishiga olib kelishi mumkin, bu esa o'z navbatida stress, charchoq va xatolar xavfini oshirishi mumkin. Xavfsiz ish muhitini saqlash uchun etarli kadrlar darajasi zarur.

Hissiy To'lov:

- Sog'liqni saqlash mutaxassislari bemorlarning azob-uqubatlari, o'limi yoki qiyin qarorlari bilan shug'ullanishda hissiy tanglikni boshdan kechirishi mumkin. Hissiy qo'llab-quvvatlash va maslahat xizmatlaridan foydalanish ishning hissiy ta'sirini kamaytirish uchun muhimdir.

Ta'lim va ta'limning yetarli emasligi:

- Xavfsizlik protokollari va protseduralari bo'yicha tegishli ta'lim va ta'limning yetishmasligi baxtsiz hodisalar va xavf-xatarlarga duchor bo'lish xavfini oshirishi mumkin.

Infektsiyani nazorat qilish amaliyotining yetarli emasligi:

-Qo'l gigienasi va sanitariya kabi infektsiyani nazorat qilish choralariga rioya qilmaslik sog'liqni saqlash bilan bog'liq infektsiyalar xavfini oshirishi mumkin.

Resurslarning yetishmasligi:

- Ba'zi sog'liqni saqlash muassasalarida xavfsiz va samarali yordam ko'rsatish qobiliyatiga ta'sir ko'rsatadigan zarur resurslar, shu jumladan uskunalar va texnologiyalar yetishmasligi mumkin.

Ushbu xavf omillarini hal qilish ko'p qirrali yondashuvni talab qiladi, jumladan, har tomonlama o'qitish, xavfsizlik protokollarini amalga oshirish, ruhiy salomatlikni qo'llab-quvvatlashga ustuvor ahamiyat berish va etarli resurslar va kadrlar darajasini ta'minlash. Rivojlanayotgan bilim va texnologiyalarga asoslangan protokollarni muntazam baholash va yangilash tibbiyot mutaxassislari uchun xavfsiz va sog'lom ish muhitini saqlash uchun ham muhimdir.

Natijalarga asoslanib, ushbu bo'lim aniqlangan xavf omillarini batafsil muhokama qiladi. U turli xil xavflar, ularning kumulyativ ta'siri va potentsial

синергиялар о'rtasidagi o'zaro ta'sirni o'rganadi. Bundan tashqari, biz mavjud profilaktika choralari va aralashuvlarni ko'rib chiqamiz, ularning samaradorligini muhokama qilamiz va joriy strategiyalardagi bo'shliqlarni aniqlaymiz. Muhokama tibbiyot kasbida kasbiy salomatlik xavfini kamaytirishning murakkabliklari haqida tushuncha berishga qaratilgan.

Xulosalar:

Asosiy topilmalarni umumlashtirib, ushbu bo'lim tibbiyot mutaxassislari orasida kasbiy salomatlik xavfini hal qilishning muhim ahamiyati to'g'risida xulosalar chiqaradi. Bu ekologik xavfsizlik choralari bilan bir qatorda jismoniy va psixologik farovonlikni qamrab oladigan yaxlit yondashuv zarurligini ta'kidlaydi.

Ushbu bo'lim aniqlangan xavf omillarini yumshatish bo'yicha amaliy takliflarni taqdim etadi.

Tavsiyalar ish joyidagi xavfsizlik protokollarini yaxshilash, ruhiy salomatlikni qo'llab-quvvatlash tashabbuslari va doimiy ta'lim va o'quv dasturlarini o'z ichiga olishi mumkin. Ushbu takliflar sog'liqni saqlash tashkilotlari va siyosatchilarga tibbiyot mutaxassislari uchun sog'lom va qo'llab-quvvatlovchi ish muhitini yaratishda rahbarlik qilishga qaratilgan.

Xulosa qilib aytganda, ushbu maqola tibbiyot mutaxassislari duch keladigan kasbiy sog'liq uchun xavflarni har tomonlama tekshirishni ta'minlaydi. Ushbu muammolarni tushunish va hal qilish orqali manfaatdor tomonlar xavfsizroq va barqaror sog'liqni saqlash ishchi kuchini yaratish ustida ishlashlari mumkin, natijada sog'liqni saqlash sohasi mutaxassislari va ular xizmat qilayotgan bemorlarga foyda keltiradi.

Adabiyotlar.

1. Nilgun Ulutasdemir and Ferdi Tanir (February 1st 2017). Occupational Risks of Health Professionals, Occupational Health, Orhan Korhan, IntechOpen, DOI: 10.5772/67148. Available from: <https://www.intechopen.com/books/occupationalhealth/occupational-risks-of-health-professionals> [Accessed 22th July 2019].
2. Nurses Face Workplace Hazards September 26, 2017. Available from: <https://www.americansentinel.edu/blog/2017/09/26/nurses-face-workplace-hazards/> [Accessed 22th July 2019].
3. Kim Krisberg. Concerns grow about burnout, stress in health care workers: New demands adding to burden The Nation's Health October. 2018; 48(8):1–15. Available from: <https://thenationshealth.aphapublications.org/content/48/8/1.3>.

4. Lukina M. V. Occupational diseases of medical workers. (Information letter. Kurgan 2011).
5. Belenkov YuN, Dzherieva IS, Rapoport SI, Volkova NI. Metabolic syndrome as a result of .lifestyle. Moscow: Medicinskoe informacionnoe agentstvo.015. 240 p. (In Russ.)
6. Rizayev J.A. Ruzimurotova Yu.Sh THE IMPACT OF SOCIAL AND HEALTH FACTORS AT WORK AND AT HOME ON NURSES' HEALTH <https://cyberleninka.ru/article/n/the-impact-of-social-and-health-factors-at-work-and-at-home-on-nurses-health/viewer>
7. Ruzimurotova Yu.Sh- SOCIO-HYGIENIC STUDY OF THE HEALTH, LIFESTYLE AND WORKING CONDITIONS OF HEALTH WORKERS <https://cyberleninka.ru/article/n/socio-hygienic-study-of-the-health-lifestyle-and-working-conditions-of-health-workers/viewer>
8. Рuzимуратова Ю.Ш -Условия и факторы, влияющие на здоровье женщин-медсестер, работающих в медицинской сфере <https://cyberleninka.ru/article/n/usloviya-i-factory-vliyayuschie-na-zdorovie-zhenschinmedsester-rabotayuschih-v-meditsinskoy-sfere/viewer>
9. **Ruzimurotova Yu.Sh- COMPREHENSIVE ANALYSIS OF THE PROBLEM OF PROFESSIONAL MALADAPTATION QUALITY AND HEALTH STATUS OF NURSING** <http://conf.iscience.uz/index.php/mahalliykonf/article/view/161>
- 10.Nuritdinova , P. S., & Kushmatova , D. E. (2022). The role of nursing staff in the formation of a healthy lifestyle of children. Евразийский журнал медицинских и естественных наук, 2(5), 122–128.
- 11.Parvina Sharofitdinovna Nuritdinova. (2023). FEATURES OF FORMING A HEALTHY LIFESTYLE IN STUDENTS. World Bulletin of Public Health, 21, 191-193.Retrieved from <https://scholarexpress.net/index.php/wbph/article/view/2598>
- 12.Parvina N.Sh. Promotion of a healthy lifestyle among the population // Экономика и социум. – 2022. – No 1(92). – P. 151-157.
13. Nuritdinova Parvina Sharofitdinovna, & Ruzimurotova Yulduz Shomurotovna. (2023). FARINGIT KASALLIGI HAMDA UNING OLDINI OLISH. Лучшие интеллектуальные исследования, 5(1), 169–174. Retrieved from <http://web-journal.ru/index.php/journal/article/view/594>